LUND UNIVERSITY

Remissyttrande: 2019 års riksdagsöversyn (2020/2021:URF1)

Wenander, Henrik; Persson, Vilhelm; Sunnqvist, Martin

2021

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Wenander, H., Persson, V., & Sunnqvist, M. (2021). Remissyttrande: 2019 års riksdagsöversyn (2020/2021:URF1).

Total number of authors:
3

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUNDS UNIVERSITET
JURIDISKA FAKULTETEN

YTTRANDE

2021-01-20 Dnr V 2020/1818

Juridiska fakultetsstyrelsen

Riksdagsförvaltningen

Remiss: 2019 års riksdagsöversyn (2020/2021:URF1)

Dnr 2452-2018/19

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande, som utarbetats av professorerna Henrik Wenander och Vilhelm Persson samt universitetslektorn, docenten Martin Sunnqvist.

Fakultetsstyrelsen har inget att invända mot det övergripande innehållet i de föreslagna författningarna. Nedan lämnas mer detaljerade synpunkter på några av de enskilda bestämmelserna. Yttrandet är disponerat utifrån de berörda författningarna och föreslagna bestämmelserna, med hänvisning till de avsnitt i betänkandet där de behandlas.

Riksdagsordningen

Förslaget till tilläggsbestämmelse 4.5.2 till riksdagsordningen (avsnitt 20.6)

Enligt bestämmelsen ska slutsatserna av överläggningarna göras tillgängliga för EU-nämnden och utskotten. Av övervägandena bakom förslaget framgår inte närmare hur detta ska ske, och i vilken utsträckning allmänheten och massmedia ska få tillgång till slutsatserna. Frågan bör belysas i det fortsatta arbetet.

Förslaget till 5 kap. 8 § riksdagsordningen (avsnitt 21.11)

Fakultetsstyrelsen vill först påpeka att riksdagen har tillkännagett för regeringen att det offentliga belöningssystemet bör ses över (bet. 2017/18:KU28, rskr. 2017/18:337). Tanken bakom utredningsdirektiven till den parlamentariska kommitté som har tillsatts mot bakgrund av tillkännagivandet, Förtjänstutredningen, är att utmärkelser inom ordensväsendet åter ska kunna delas ut till svenskar, inklusive de medaljer och tecken som hör till ordnarna (dir. 2019:76 s. 5). Det kan ifrågasättas om nu är rätt tidpunkt för att utöka användningen av riksdagsmedaljen till förtjänstfulla insatser av den art som beskrivs på s. 265 f. Insatser av synnerlig och särskild betydelse för riksdagen borde i de flesta fall kunna belönas genom de utmärkelser som kommer att finnas tillgängliga inom ordensväsendet. Om en nominering av talmannen inte har lett till att någon utmärkelse inom ordensväsende delas ut, kan det ifrågasättas om det finns behov av en möjlighet att dela ut en annan utmärkelse. När det gäller forskningsinsatser och insatser vid naturkatastrof eller eldsvåda, vilket är exempel som nämns på s. 265 f., går tankarna till medaljerna Illis quorum, För medborgerlig förtjänst och För berömliga gärningar samt utmärkelsen Professors namn. Om

Postadress *Box 207, 221 00 Lund* Besöksadress *Lilla Gråbrödersgatan 4* Telefon *046-222 00 00, 046-222 10 00*
E-post *info@jur.lu.se* Webbadress *http://www.jur.lu.se*

dessa ska samordnas med ordensväsendet i ett sammanhållet system blir de ett naturligt sätt att belöna den typ av insatser som nämns i betänkandet i den mån de inte kan belönas inom ordensväsendet. Oavsett vilket av dessa alternativ som väljs, är det bättre att de redan befintliga traditionsrika medaljerna åter delas ut oftare, än att nya medaljer instiftas för ändamål som överlappar de gamla medaljernas syften. Om de nu nämnda medaljerna kvarstår som ställda till regeringens förfogande finns det snarare anledning att undersöka om riksdagen kan ta initiativ till att dessa medaljer börjar utdelas mer frekvent. Det lämpligaste synes vara att riksdagen avvaktar Förtjänstutredningens arbete.

Enligt bestämmelsen ska vidare riksdagens medalj regleras i riksdagsordningen. Det kan ifrågasättas om riksdagens medalj behöver regleras på en så hög nivå i normhierarkin som riksdagsordningen, som har en ställning mellan lag och grundlag. Ordensväsendet är reglerat genom dels ordenskungörelsen (1974:768), som i den nu gällande regeringsformens system motsvarar en förordning, dels ordensstadgarna som fastställs av Kungl. Maj:ts Orden efter regeringens godkännande. Även utmärkelsen ”För nit och redlighet i rikets tjänst” är reglerad i en förordning. Det skulle på motsvarande sätt framstå som lämpligt att reglera riksdagens medalj i vanlig lag. Utmärkelsen ”För nit och redlighet i rikets tjänst” delas ut till den varit anställd inom staten (inklusive riksdagsförvaltningen) under minst 30 år eller i vissa fall 25 år. H. M. Konungens medalj delas ut – utöver till svenska och utländska medborgare för särskilda förtjänster – till befattningshavare vid Kungl. Hovstaterna för lång och trogen tjänst. Mot den bakgrunden framstår det som rimligt att riksdagsledamöter belönas med en medalj för utförandet av sitt uppdrag. Som det är nu synes medaljen kunna delas ut redan efter i stort sett en mandatperiods tjänstgöring, och enligt förslaget ska sex års tjänstgöring i följd krävas. Både fyra och sex års kvalifikationstid framstår som mycket kort tid vid en jämförelse med särskilt utmärkelsen för Nit och redlighet i rikets tjänst. Även om en kortare tid än 25 eller 30 år är rimligt när det gäller riksdagsuppdrag, kan ifrågasättas om inte tiden borde vara åtminstone tio eller tolv år. Det kan också ifrågasättas varför det ska vara frågan om sammanhängande tid. Den som har lämnat riksdagen och sedan återkommit torde vara minst lika förtjänt av en utmärkelse som den som har varit ledamot en sammanhängande tid.

När det gäller den på s. 266 ff. föreslagna föreskriften om riksdagens medalj utgår förslaget från att riksdagsstyrelsen är behörig att meddela dessa föreskrifter eftersom talmannen ska ha rätt att dela ut medaljen. Fakultetsstyrelsen vill här ifrågasätta om det är riktigt att se den föreslagna författningen som riksdagsstyrelsens föreskrift. Enligt 8 kap. 13 § andra stycket regeringsformen får riksdagen delegera normgivningsmakt till riksdagens myndigheter avseende förhållanden inom riksdagen eller dess myndigheter. I 7 § lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen anges att Riksdagsförvaltningen inom sitt verksamhetsområde får meddela vissa föreskrifter. Det nu aktuella förslaget kan finna stöd i 7 § 5. Mot bakgrund av den sistnämnda bestämmelsens lydelse framstår det som riktigt att betrakta den föreslagna föreskriften som Riksdagsförvaltningens, och inte som riksdagsstyrelsens, föreskrift.

Avseende *3 § andra stycket i den föreslagna föreskriften* noteras att formuleringen ”Runt detta finns symboler i linjer i relief.” är mycket otydlig. Det kan också ifrågasättas om formuleringen ”skraffering med horisontella linjer” är alldeles korrekt. Visserligen är skraffering med horisontella linjer den heraldiska beteckningen för den blå färgen, men på medaljen i nuvarande utformning finns också mindre vertikala streck mellan skrafferingslinjerna, som dessutom är lätt böjda och antyder ett klot. Detta har att göra med att medaljens utformning efterliknar dekorationen i ett fönster i riksdagshuset. Detta är i och för sig ett

lämpligt motivval, men möjligen är det lämpligare att fastställa en bild av medaljens utseende. Möjligen borde riksdagsnålens utformning också regleras.

I *5 § i den föreslagna föreskriften* anges att medaljen och nålen endast får bäras av den som har tilldelats den. Det brukar anses vara en självklarhet att endast den som tilldelats en medalj, eller för den delen en orden, bär utmärkelsen. Detsamma gäller sådana s.k. boutoner eller ordensknappar som betecknar ordensinnehav. Det synes vara en nyhet att bärandet av en nål regleras. Den föreslagna bestämmelsen är inte knuten till någon sanktion. Avsikten med bestämmelsen bör belysas närmare i den fortsatta beredningen.

Förslaget till 6 kap. 23 § (avsnitt 14.4)

Enligt bestämmelsen ska debatter kunna begränsas till vissa kategorier av talare. Uttrycket ”kategorier av talare” är generellt hållet och hindrar inte i sig att ledamöternas rätt att yttra sig inskränks på osakliga grunder. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen förefaller vara att begränsa debatten till en företrädare per parti (s. 186 f.). Fakultetsstyrelsen anser att detta bör framgå direkt av lagtexten.

Förslaget till tilläggsbestämmelse 12.13.1 (avsnitt 9.7)

Enligt bestämmelsen ska ett antal uppräknade uppdrag upphöra om en riksdagsledamot lämnar sin partigrupp. Avsikten är att bekräfta den huvudsakliga praxis som har inneburit att den som lämnar sin partigrupp också lämnar uppdrag som han eller hon har fått som medlem i en partigrupp. Fakultetsstyrelsen instämmer helt i utredningens överväganden angående att ledamotskap i Domarnämnden inte är ett sådant uppdrag som en ledamot har fått som egenskap av medlem i en partigrupp. Dock vill fakultetsstyrelsen ifrågasätta att Valprövningsnämnden däremot anses utgöra ett uppdrag knutet till partigruppen. På liknande sätt som i Domarnämnden är det enligt fakultetsstyrelsens uppfattning angeläget att uppdraget att överpröva valresultat i Valprövningsnämnden inte knyts till partitillhörighet.

Lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen

Förslaget till 22 § andra stycket (avsnitt 18.5)

I andra stycket i bestämmelsen anges att riksdagsdirektören sluter centrala kollektivavtal på riksdagsmyndigheternas vägnar. Uttrycket riksdagsmyndigheterna tycks inte förekomma i lagstiftningen i övrigt, som i stället talar om riksdagens myndigheter och om riksdagens nämndmyndigheter. I 10 § 6 lagen (2011:745) med instruktion för riksdagsförvaltningen, som den föreslagna bestämmelsen anknyter till, används uttrycket riksdagens myndigheter. Frågan om uttrycksätt bör uppmärksammas i den fortsatta beredningen.

Lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

Förslaget till 3 kap. 13 § (avsnitt 10.8.3)

Enligt bestämmelsen ska partiledare och språkrör undantas från reglerna om återbetalning av arvode på grund av frånvaro vid voteringar. Fakultetsstyrelsen vill påpeka att utformningen av förslaget inte tycks hindra att en politisk vilde grundar ett eget parti och sedan framträder som partiledare för detta, varvid bestämmelsen inte får önskat resultat. Om avsikten är att bestämmelsen bara ska gälla ledare för partier som har valts in i riksdagen och inte för partier som politiska vildar har skapat när de redan sitter i riksdagen bör formuleringen förtydligas.

Förslaget till 3 kap. 15 § första stycket (avsnitt 10.8.6)

Enligt förslaget ska en tidsgräns sättas upp, så att en anmälan måste göras inom sex månader. Det ges emellertid inte någon närmare motivering till varför en begränsning är nödvändig. Jämfört med en del andra lagstadgade tidsgränser – såsom 18 kap. 9 § handelsbalken och 2 § preskriptionslagen (1981:130) – är sex månader också en kort tidsperiod. Även om denna period i allmänhet är tillräcklig, kan det inte uteslutas att komplicerade situationer eller rena förbiseendefel kan uppkomma och att dessa medför att låg närvaro inte uppmärksammas förrän senare. Mot denna bakgrund vill fakultetsstyrelsen ifrågasätta om det behövs någon särskild tidsgräns överhuvudtaget, och om så skulle vara fallet, att tidsgränsen bör vara så kort.

Enligt delegation

Henrik Wenander Vilhelm Persson Martin Sunnqvist